

Dijle

- gemiddeld waterpeil in Mechelen: 3,9 meter; bij springtij 6 m
- getijverschillen zijn de laatste eeuwen voortdurend toegenomen:
 - voor 12^{de} eeuw nauwelijks verschil
 - in 1550 bedroeg het verschil 1,5 meter; de Schelde was in Temse ca 50 m breed (nu 250 m)
 - in 1900 verschil opgelopen tot 4 m, vandaar ook de noodzaak tot de Afleiding van de Dijle rond de stad
 - nu ca 5 meter verschil bij springtij
- vaak overstromingen bij springvloed en NW-stormen; met 'water in de straten, van aan de statie tot aan 't seminarie'
- 1890-1907 aanleg Afleidingsdijle, vooral een verdieping en verbreding van de noordelijke en de westelijke stadsomwallingsgracht
- 2 sluizen door burg. Broers (sus pompier); de sluizen van Sus
- sindsdien geen getijverschillen meer
- gevolg: de vlieten, die open riolen waren, werden niet meer schoongespoeld door het getij; ziekten
- gevolg: de stad moest noodgedwongen de vlieten dempen of overwelven

Volmolen – Molenhuis

- Volmolen is eigenlijk overblijfsel Spuihuis, die het waterpeil in de Dijle regelde
- toegang tot Melaan nu afgesloten
- eertijds ketting op de Dijle
- vanaf 1304 verschillende molens: watermolens voor waterniveau, volmolen (vullen van geweven laken), schorsmolen (voor huidenvetters), olieslagmolen, graanmolens, zaagmolen, kanonboorderij
- herbouwd in 1470 en heropgebouwd in 1580; vaak vernield door brand
- graanmolens tot in 1950 (De Bontridder), reeds vernield in WO II, in 1975 afgebroken
- Molenhuis – traditionele bak- en zandsteenstijl, waarschijnlijk ca 1666; vaak gerestaureerd

Botaniek – Kruidtuin

- 1198 – Duitse Ridderorde krijgt grond van de Berthouts
- 1221 – 1794 – Commanderie van de Duitse Ridderorde (naast Orde van Malta en van Tempeliers), Teutoonse of Duitse Ridderorde afhankelijk van de Landscommanderie van Koblenz, niet van Alden Biesen
 - 3 geloften: gehoorzaamheid aan oversten, in armoede leven, celibaat (met uitzondering)
 - talrijke vleesloze dagen – vis – visvijvers
 - handel in Rijnwijn (Koblenz)
 - 1655 – monumentaal poortgebouw van Fayd'herbe – in 1836 afgebroken, behalve 2 ingangspoorten
 - 1677 – dienstvleugels met arcaden en barokke opbouw van Fayd'herbe
 - 1730 – woonvleugel in classicistische stijl met arduinen eretrap en bordes
- 1827 – aankoop door de Stad Mechelen
 - 1832 – katholiek Stadscollege, verhuist na ruzie in 1863 naar Veemarkt als Sint-Romboutscollege
 - 1863 – liberaal Stadscollege
 - 1881 – Koninklijk Atheneum
- tuin 1837 – Société Royale d'Horticulture legt botanische tuin aan, 2 x per week open voor publiek
 - 1912 – permanent opengesteld voor publiek
 - Engelse landschapstuin met 2 assen: Ritmisch Bewegen van Wijnants naar inkom Bruul en naar Dodoens
 - ca 1830 – monumentale beuk
 - arduien brugleuning uit 1922 van vroegere Befferbrug

Vlietjes

- 16^{de} eeuw – 13 eilandjes verbonden door 43 bruggen
- afwatering lage stad; gereinigd door getijden
- gebruik als open riolen, waterbevoorrading voor brouwerijen, slachterijen, leerlooierijen, wekelijkse was, weken van biezen en stro
- in 19^{de} eeuw talrijke cholera-epidemieën
- overweld in 1890-1907 tijdens aanleg Afleidingsdijle
- slechts 1 vlietje op LO: Zandvliet aan de Zalm, nu Konijnengang
- talrijke op RO
 - o Klem ter hoogte van Pitzemburg – naar Leermarkt en wijk leerlooiers
 - o Gracht ter hoogte van 't Pleintje – naar Lange Schipstraat, Bruul, Leermarkt, Blaasbalgstraat – open vliet tot ca 1870 – nu terug open in Clarenhof

Fonteinbrug

- 12^{de} eeuw – brug op palen
- 1371 – stenen brug; bouw van fontein op ZO-zijde
- 1728 – ontdaan van kantelen, vervangen door ijzeren leuningen
- 1820 – afgevlakt voor het verkeer; te steile helling voor zware karren en paardentram

Onze-Lieve-Vrouwegasthuis

- 1198 gesticht door de Luikse bisschop en de Berthouts
- met bleekweide / grasweide, vandaar 't **Plein**; trap naar Dijle bewaard
- Gasthuiszusters, stichters (?) van Hôtel Dieu in Beaune
- gesloten in 1857 en verhuis naar Zwartzustersvest/Keizerstraat
- 1858 oude gasthuisdomein verkaveld en grotendeels afgebroken, nieuwbouw in OLV-straat
- Diependael, ca 300 jaar oud pand, verwijst naar de steile helling
- sinds 1996 congres- en meeting center, balletschool o.l.v. Anouchka Balsing

Zoutwerf – Vismarkt – Haverwerf

- 1301 – stapelrechten verkregen van hertog Jan II en Berthouts
- stapelrechten verhuizen van Antwerpen naar Mechelen
- kaaimuren uit 1385 waren 1,5 meter lager; vaak heropgebouwd en verhoogd
- stapelrechten omzeild door Brussel in 1561 (Kanaal naar de Rupel) en Leuven in 1750 (Leuvense Vaart)
- stapelrechten tot in 1795
- 19^{de} eeuw – loskade en opslag van bouwmaterialen
- buurt met opslagplaatsen, winkels, herbergen, stoven

Maalderijstraatje naar Bloemmolens Nielsen

Hoogbrug

- ook Grootbrug
- 1276
- eerst met gekanteelde muren en torentjes
- 1728 – afbraak muren en plaatsing ijzeren leuningen
- met Tolhuisje – Overschotje – Innehuisje uit 1292, huidige gevel uit 18^{de} eeuw

Lamotsite

- brouwerijcomplex gesloten in 1995
- 2005 – stadsrenovatie tot congrescenter, restaurant, hotel, appartementen, winkels
- Lodewijk en Ludwig van Beethoven

Haverwerf

- 3 historische gevels:
 - o het Paradijs – 1530, laatgotisch – begin renaissance
 - o de Duivels – 1545-1550, laatmiddeleeuws; een van de best bewaarde houten gevels in West-Europa, 1867 verbod afbraak en eerste restauratie in België met subsidie van de lokale overheid
 - o St. Jozef – 1669, barok, Fayd'herbe, volledig vernieuwd
 - o 1991-1994 – grondige restauratie door eigenaar Elektrabel
 - o 2014 – aankoop door bouwbedrijf Willemen Groep

Kraanbrug

- 1289 – passerelle
- 1510 – houten ophaalbrug
- 1563 – stenen brug met houten ophaalsysteem
- 1707 – houten draaibrug
- 1850 – ijzeren draaibrug
- kraan sinds 1311, vaak vernieuwd ... in 1886 afgebroken; bediend door Craenkinderen